

Zienswijze Stedennetwerk G40 op consultatie ACM-toets investeringsplannen netbeheerders 2028

Inleiding

De ACM vraagt om suggesties en aanbevelingen om haar manier van toetsen te verbeteren van de investeringsplannen netbeheerders 2028. De ACM zal de suggesties en aanbevelingen in overweging nemen en daarbij nagaan in hoeverre deze praktisch haalbaar zijn, en of het past bij de rol en de kaders waarbinnen de ACM opereert.

Wij danken ACM voor de mogelijkheid om hier aanbevelingen voor mee te geven.

Verbeterpunten

Hoewel de huidige investeringsplannen en de toetsingsverslagen buiten de scope van deze consultatie vallen, zijn deze bevindingen wel het vertrekpunt voor de toetsing van de investeringsplannen 2028.

Bevindingen van ACM op de huidige investeringsplannen zijn onder andere dat het sterk de vraag is of de betreffende netbeheerder weet in hoeverre de prognoses op de realiteit aansluiten, dat slimme oplossingen slechts beperkt zijn meegewogen, dat slimme oplossingen (waaronder alternatieve transportrechten, tijdsgebonden tarieven en energiehubs) de noodzaak voor extra investeringen in het stroomnet kunnen beperken, en dat actoren in het ontwerp van het energiesysteem beter betrokken dienen te worden.

Veel hiervan was al benoemd in de rapportage toetsing investeringsplannen netbeheerders elektriciteit en gas 2022. Waaronder: de alternatievenanalyses bij majeure investeringen, benodigde gezamenlijke aanpak met o.a. decentrale overheden, en of de scenario's wel onderscheidend genoeg zijn en daarmee wel alle hoeken van het speelveld verkennen.

Uit zowel de omvang van de investeringen, samenhang tussen actoren in het energiesysteem en eerdere bevindingen, vloeit voort wat er nodig is ter onderbouwing en beheerdersbaarheid van miljardeninvesteringen voor de komende investeringsplannen 2028.

Hieronder geven we aanbevelingen op de door u gestelde 6 consultatievragen.

Consultatievragen proces

Vragen:

- 1) Vindt u dat er op voldoende momenten in het proces ruimte is voor interactie tussen de ACM en u als betrokken partij? Zo niet, op welke momenten mist u interactie en met welk doel?**

Neen. Er was onvoldoende gelegenheid in het proces voor interactie met de ACM, zodat wij vanuit het G40 Stedennetwerk onze input konden geven.

2) Waarover zou u op welk moment meer informatie willen krijgen?

Aanbevelingen:

- a) De scenario-ontwikkeling voor de investeringsplannen 2028 is momenteel in volle gang. Voor de huidige interactie zijn er 3 stakeholderbijeenkomsten, waarvan 2 al hebben plaatsgevonden. Scenario's worden ontwikkeld binnen het bestaande systeemontwerp. Zorg dat aanvullend daarop (variant) scenario's met andere netontwerpen worden uitgewerkt, met actieve wisselwerking vanuit andere actoren in het energiesysteem, waaronder gemeenten via de VNG, G40 Stedennetwerk en de G4 steden.
- b) Organiseer een extra tussenstap voor optimalisaties op ieder schaalniveau, waarin andere actoren in het energiesysteem alternatieven voor verzwaring kunnen aandragen. Betrek gemeenten (via VNG, G40 en ook de G4). Netbeheerders kijken nu naar oplossingen binnen hun eigen span-of-control (verzwaren, tijdelijke flex), en maken veel aannamen over (on)haalbaarheid en (lage)potentie van slimme oplossingen door andere actoren, zonder de actoren daarin te betrekken. Daardoor blijft de gezamenlijke oplossingsruimte onderbenut. Zorg dat aanvullende wisselwerking over alternatieven voor netverzwaring wordt georganiseerd.
- c) Betrek bij het toetsen voor het verbeteren van de investeringsplannen netbeheerders ook samenhangende ontwikkelingen waar de ACM bij betrokken is, waaronder de Verbeterplannen en het ACM Methodebesluit. Het methodebesluit gaat over de wijze waarop de ACM de tariefinkomsten van systeembeheerders maximeert. Hiermee bepaalt de ACM welk bedrag deze systeembeheerders via hun nettarieven maximaal in rekening mogen brengen voor het uitvoeren van hun wettelijke taken, waaronder het transport van elektriciteit en de aansluiting van netgebruikers op hun netten. Dit heeft een directe relatie met de investeringsplannen, omdat deze bepalen wát netbeheerders kunnen uitvoeren en financieren.
- d) Bovendien is vroegtijdige wisselwerking belangrijk, omdat gemeenten en andere partijen in het energiesysteem dan beter op knelpunten kunnen inspelen en bijdragen aan oplossingen, door meer mogelijkheden om beleid, plannen en investeringen op elkaar af te stemmen. Waaronder decentrale flex, afstemming van opwek en verbruik op ieder moment en schaalniveau, publieke warmtenetten als congestieverzachtende oplossingen en toegang tot oplossingen in de Systeemcode Elektriciteit. Daarom is het belangrijk dat de netbeheerder voornemens met betrekking tot investeringen (en dus ook aansluiten) vroegtijdig deelt met stakeholders over ontwikkelingen in het investeringsgebied. Mede in relatie tot warmtenetten, omdat het grootste deel van investeringen in warmtenetten en realisatie en exploitatie buiten de invloedssfeer van netbeheerders plaatsvindt.

Consultatievraag manier van toetsen

Vraag:

3) Vindt u de toets van de ACM zoals vastgelegd in de wet passend? Zo niet, wat zou er volgens u aangepast moeten worden en met welk doel?

Nee, de huidige toets zien wij als veel te smal.

Aanbevelingen:

- a) Wij zien in de huidige 'marginale toets' ernstige tekortkomingen met effect: enorme omvang van investeringen, ontbrekende samenhang van investeringen door verschillende actoren in het energiesysteem, en maatschappelijke impact bij onder- én overinvesteringen. Voor investeringen met deze omvang en complexiteit is een zwaardere toets nodig op investeringen in infrastructuur en

tijdelijke flex. Daarnaast kan in de toets explicieter aandacht worden besteed aan de mate waarin netbeheerders inzetten op het benutten van bestaande capaciteit (zoals flexibiliteit, congestiemanagement en contractvormen) voorafgaand aan uitbreiding.

- b) Verbreed de huidige toetsing achteraf, naar toetsing gedurende de totstandkoming van scenario's, regionalisatie en investeringsplannen.
- c) In de afweging van keuzen is nodig dat alternatieve systeemoplossingen (waaronder structurele flexibiliteit, afstemming van invoeding en afname op ieder schaalniveau, opslag, vraagsturing en warmte-infrastructuur) meer expliciet worden meegenomen, met actieve betrokkenheid van andere partijen in het energiesysteem. Bovendien geeft dat andere partijen in het energiesysteem meer mogelijkheden om investeringen beter op elkaar af te stemmen. Hoe beschermt u de belangen van consumenten, maar ook aandeelhouders (zoals provincies en gemeenten) tegen overinvesteringen door gebrek aan inzicht in de werkelijke netbelasting, te beperkt meenemen van slimme oplossingen en ongelijke en vertraagde toegang tot congestiemaatregelen? Zij moeten nog tientallen jaren de rekening betalen en de lasten dragen voor investeringen die eenmaal zijn gedaan, ook als blijkt dat we door slimmere oplossingen het net minder benutten.

Consultatievraag beoordeling scenario-rapportage

Vraag:

4) Gebruikt de ACM volgens u de juiste criteria om de scenario's te toetsen? Mist u criteria of ziet u overbodige criteria?

Nee, de toetsingscriteria zijn te beperkt. Wel zitten er in de tekst meerdere dubbelingen waardoor er een aantal criteria gecomprimeerd kunnen worden.

Aanbeveling:

- d) De huidige 15 toetsingscriteria zijn opgesteld voor een 'marginale toets' van aannames, redeneringen en processtoppen om te beoordelen of een systeembeheerder in redelijkheid tot het investeringsplan gekomen is. Voor investeringen van deze omvang is een veel bredere set aan criteria nodig en die mede toetst op:
 - Uitwerking van alternatieve netontwerpen, met alternatieve oplossingen voor netverzwaring en piekbelasting, zoals door warmtenetten, beter benutten, optimaal afstemmen van vraag en aanbod op ieder schaalniveau en lokale flex (kort transport).
 - Risicomaatregelen de beheersingsmaatregelen per onderdeel en daarbij het effect op de kans en de impact van het risico. Hierbij onderscheid maken tussen de bedrijfsmatige gevolgen en de maatschappelijke gevolgen van de scenario's. Dit om goed te kunnen bepalen welke gevolgen wellicht buiten de invloedssfeer van de netbeheerder liggen, en de invloedssfeer van de gemeenten raakt.
 - Actieve inbreng vanuit andere actoren in het energiesysteem, waaronder gemeenten via de VNG en G40 Stedennetwerk.
 - Gebaseerd op inzicht in de huidige werkelijke belasting van de netten op basis van meters of sensoren in de stations, in plaats van onvoldoende onderbouwde, aannames van de netbeheerders, die ook niet altijd even transparant en navolgbaar zijn.

Consultatievragen beoordeling investeringsplannen

Vragen:

5) Kijkt de ACM naar de juiste onderwerpen in haar beoordelingskader? Zo niet, welke andere onderwerpen zou de ACM volgens u moeten beoordelen en waarom?

Nee, er ontbreken wezenlijke onderwerpen bij in het beoordelingskader van de ACM.

6) Is de invulling van de onderwerpen volgens u passend? Licht toe.

Aanbevelingen

- a) Expliciet toetsen in hoeverre netbeheerders eerst maximaal inzetten op benutting van bestaande capaciteit, voordat uitbreiding plaatsvindt. Toetsing op alternatieven voor verzwaring met actieve inbreng vanuit andere actoren, naast de netbeheerders, in het energiesysteem. Zie ook aanbevelingen bij beoordeling scenario-rapportage.
- b) Investerings infrastructuur en alternatieven om investeringen in het stroomnet te beperken door investeringen in andere onderdelen van het energiesysteem en door andere actoren.
- c) Aanvullende indicatoren voor beter benutten, waaronder benuttingsgraad van de infrastructuur, investering en realisatie van warmtenetten als congestieverzachtende oplossing. Daarbij inzicht in de inzet en toepassing van contractvormen en flexibiliteitsmaatregelen, inclusief de status (bijvoorbeeld ontwikkeld, uitgegeven of gerealiseerd) en de verwachte toekomstige bijdrage aan het verminderen van netcongestie.
- d) Vaststellen wat de materiële gevolgen zijn, welke alternatieven genomen kunnen worden en wat hiervan de mogelijke voor- of nadelen zijn.

Afsluiting

Graag gaan wij met u in gesprek over onze aanbevelingen, en ontvangen daarvoor een uitnodiging.

Namens de G40-voorzitters verantwoordelijk voor energie en duurzaamheid,

Annemieke Traag
Wethouder gemeente Hengelo